

MESLEK YÜKSEKOKULLARINDA VERİLEN MUHASEBE EĞİTİMİNDE STAJIN ÖNEMİ, SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Yrd. Doç. Dr. Berna Demir
Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi
Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu
berna.demir@bilecik.edu.tr

Özet

Meslek Yüksekokulları, öğrencilere, bir meslekle ilgili teorik ve uygulamalı bilgi ve becerileri kazandırmak amacıyla mesleki eğitim veren yükseköğretim kurumlarıdır. Meslek Yüksekokullarında yer alan Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programlarında ise muhasebe alanında mesleki eğitim verilmektedir. Muhasebe eğitiminin amacına ulaşabilmesi, öğrencilere muhasebe teorisi ile ilgili bilgilerin yanı sıra uygulamaya yönelik bilgi ve becerilerin de kazandırılmasına bağlıdır. Bu nedenle iş hayatına uyum sağlamak ve mesleki tecrübe kazanmak açısından staj, eğitimin önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Staj yapacak öğrencinin stajın önemini kavraması ve staj yeri yetkilisinin deneyimi ve stajyeri geleceğin meslek elemanı olarak görmesi, staj döneminin etkin ve verimli geçmesi açısından çok önemlidir. Ancak staj döneminde çeşitli sorunlar yaşanmakta ve stajın işlevselliği azalmaktadır. Bu çalışmada staj döneminde karşılaşılan sorunlar ve staj döneminin başarılı geçmesi için yapılması gerekenler üzerinde durulacaktır.

Anahtar Sözcükler: Meslek Yüksekokulu, Muhasebe Eğitimi, Staj.

THE IMPORTANCE OF INTERNSHIP GIVEN ACCOUNTING EDUCATION IN VOCATIONAL SCHOOL OF HIGHER EDUCATION, ITS PROBLEMS AND SOLUTIONS

Abstract

Vocational schools of higher education are higher education institutions providing students with a theoretical occupational and vocational training in order to upload them practical knowledge and skills. In the accounting and taxation programs given in vocational school of higher education, vocational training in accounting is thought. For the accounting education to reach its objectives, it is necessary to upload the students with practical knowledge and skills together with accounting theory. Therefore, in terms of adapting to working life and gain professional experience, internship is an important part of education. The candidate student understands the importance of internship, the experience of the authorized people at the workplaces, and their foreseeing the intern as a future-professional staff, are very important for the internship period to be effective and efficient. However, there may be several problems during the internship, and internship functionality may be reduced. In this study, the problems encountered during the internship and things to do for internship period to be successful.

Keywords: Vocational School, Accounting Education, Internship.

GİRİŞ

Meslek Yüksekokulları, mesleki eğitim veren ve uygulamaya yönelik meslek elemanı yetiştiren yükseköğretim kurumlarıdır. Eğitim süresi 2 yıldır ve mezun olan öğrencilere, bağlı bulunduğu üniversiteden ön lisans derecesinde diploma verilmektedir (Demir, 2012: 113). Meslek Yüksekokullarından mezun olabilmek için öğrencilerin 30 iş günü staj yapma zorunluluğu vardır.

Staj, kuramsal meslek bilgisine sahip kişilerin, aldıkları akademik bilgileri gerçek yaşamda kullanma ve deneme, diğer bir deyişle, edindiği bilgileri yaparak-yaşayarak davranışa dönüştürme deneyimi biçiminde tanımlanabilir (Çetin, 2005: 154).

Staj çalışmaları MEB-YÖK Meslek Yüksekokulları Program Geliştirme Projesi kapsamında geliştirilen ve Meslek Yüksekokulları öğretim programlarının vazgeçilmez unsurlarından biridir. Staj çalışmaları öğrencilere yüksekokulda almış oldukları bilgi, beceri ve alışkanlıklarını gerçek ortamda gözlemlemesi ve uygulamasına olanak sağlamaktadır. Ancak, staj çalışmalarının başarılı olabilmesi için mutlaka konusunda uzman öğretim elemanları tarafından denetlenmesi gerekmektedir (Karacan ve Karacan, 2004: 169).

Staj uygulamasındaki mevcut iki taraftan biri gelecekte yapacağı işle ilgili bilgi, beceri ve deneyimini artırmak isteyen öğrenci, diğeri ise işinin niteliklerine uygun meslek adayını yetiştirmek üzere gerekli bilgileri veren staj yeri yetkilisidir (Karacan ve Karacan, 2004: 169).

Staj uygulaması, işletmelere ihtiyaç duydukları kaliteli ve yüksek eğitimli ara eleman ihtiyaçlarını karşılamada en önemli kaynaktan yararlanma olanağı sunarken öğrencilere de (Acar ve Tuğay, 2007: 3);

- İş hayatında gerçek uygulamaları görme,
- Meslekleri ile ilgili belli bir çevre edinme,
- Mesleki gelişimi için gerekli olan yeterlilik düzeyinin farkına varma,
- Sahip oldukları teorik bilgilerle uygulamayı uyumlaştırma,
- Mesleklerini yakından tanıma, olanaklarını sağlamaktadır.

Yukarıdaki kazanımların elde edilebilmesi için öncelikle öğrencilerin staja başlamadan önce staj konusunda bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Stajın bir zorunluluktan çok, kendilerine uygulama ile ilgili çok yönlü yararları olduğu konusunda öğrencilerin bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Aksi takdirde staj uygulaması bir zorunluluğu yerine getirmekten öteye gitmeyecektir (Acar ve Tuğay, 2007: 3).

MESLEK YÜKSEK OKULLARINDA MUHASEBE EĞİTİMİ VE STAJ

Meslek Yüksekokullarında Muhasebe Eğitimi

Muhasebe işletmenin içinde bulunduğu çevredeki değişimlerden doğrudan etkilenen ve kendini sürekli güncelleyen bir bilgi sistemidir. Bu bütün içinde yalnızca muhasebe bilgisi yeterli olmayıp, iktisat, maliye, hukuk, işletmecilik gibi bilgilerle muhasebecilerin donatılması gerekmektedir. Bu nedenle muhasebe eğitimin amacı muhasebe bilgisinin kazandırılmasının yanı sıra, bu bilgileri yorumlama, analiz etme ve karar almada kullanmasına yardımcı olacak diğer disiplinlerden faydalanmaktır (Zaif ve Ayanoğlu, 2007: 117).

Ülkemizde muhasebe eğitimi ortaöğretim kurumlarında lise düzeyinde ve yükseköğretim kurumlarında önlisans, lisans ve lisansüstü düzeylerde yapılmaktadır. Eğitim ve öğretim süreçlerinde, her düzeyde nitelikli muhasebe elemanı gereksinimini karşılamak amaçlanmaktadır. Bu amaca yönelik olarak da eğitim ve öğretim süreçleri şekillendirilmekte ve ders programları buna göre yapılandırılmaktadır. Özellikle Meslek Yüksekokullarında önlisans düzeyinde doğrudan muhasebe mesleğine yönelik nitelikli eleman yetiştirmeyi hedefleyen programlar açılmakta ve buna uygun öğretim yapılmaktadır (Şengel, 2011: 169).

Muhasebe programlarının amacı ön lisans düzeyinde verilecek eğitimlerle, işletmelerin ihtiyacı olan ön muhasebe elemanlarının yetiştirilmesidir. Nitekim Meslek Yüksekokullarının Muhasebe ve Vergi Uygulamaları

Programı ön lisans mezunları aldıkları iki yıllık eğitimlerle, uzun yıllardan beri ülkemiz işletmelerini ön muhasebe elemanı ihtiyacını karşılamış ve halen karşılamaya devam etmektedir (Otlu, Durmuş ve Solak, 2012: 36).

Muhasebe Eğitiminde Stajın Önemi

Muhasebe eğitiminin amacına ulaşabilmesi, öğrencilere muhasebe teorisi ile ilgili bilgilerin yanı sıra uygulamaya yönelik bilgi ve becerilerin de kazandırılmasına bağlıdır. Bu nedenle iş hayatına uyum sağlamak ve mesleki tecrübe kazanmak açısından staj, muhasebe eğitimin önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Ayrıca programdan mezun olabilmek için öğrencilerin 30 iş günü staj yapma zorunluluğu vardır.

Muhasebe ve Vergi uygulamaları programlarında okuyan öğrenciler,

- Özel sektöre ait işletmelerin muhasebe departmanlarında,
- Kamu sektörüne ait işletmelerin muhasebe departmanlarında,
- Serbest muhasebeci ve mali müşavirlik bürolarında,
- Yeminli mali müşavirlerin yanında,
- Bankalarda
- Yerel yönetimlerde staj yapmaktadırlar.

İşletmelerde yapılan staj, öğrencilerin meslek derslerinde almış olduğu bilgilerin uygulamalarını görmelerine, öğrenim boyunca almış olduğu uygulamaları tekrarlayarak pekiştirmelerine, kendi eksikliklerini tamamlamalarına, kabiliyetlerini geliştirmelerine, çağdaş teknolojinin yeniliklerini görüp öğrenmelerine fırsat verecek, gerçek iş hayatında çalışarak iş yerini, yönetimi, işçi/memur-işveren ilişkilerini, iş güvenliğini görerek öğrenmelerine ve iş hayatına hazırlanmalarına, işverence tanınarak denenmelerine olanak vererek istihdam edilmelerini sağlayacaktır (Meslek Yüksekokulları Staj Yönergesi).

Staj yapılan işletmede öğrenci staj süresince,

- İşletme hakkında temel bilgiler,
- İşletmenin örgüt yapısı ve işleyişi,
- İşletmede kullanılan belgeler,
- İşletmede kullanılan muhasebe paket programların işleyişi,
- Belgelere dayanarak tahsil, tediye, mahsup fişlerinin kesilmesi ve işlenmesi
- Yevmiye defteri, büyük defter, yardımcı defter ve mizanların düzenlenmesi
- Dönem sonu işlemlerinin yapılıp bilanço ve gelir tablosunun düzenlenmesi
- İşletme üretim işletmesi ise maliyet kayıtlarının yapılması
- İşletme ve banka arasındaki işlemlerin yürütülmesi
- İşçi ücret bordrolarının düzenlenmesi
- İşçi işe giriş-çıkış belgesi düzenlenmesi
- Vergi dairesine verilecek beyannamelerin düzenlenmesi (Muhtasar, KDV, geçici vergi, gelir vergisi ve kurumlar vergisi beyannameleri) gibi muhasebe uygulamalarını yaparak tecrübe kazanacaktır.

Staj öncesi, öğrencilerin stajın önemi ve gerekliliği konusunda bilgilendirilmesi, staj döneminin verimli geçmesi açısından büyük önem taşımaktadır.

STAJ DÖNEMİNDE KARŞILAŞILAN SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Staj dönemi, öğrencilerin teorik olarak öğrendikleri muhasebe bilgilerinin kullanımını uygulamada görmeleri açısından çok önemlidir. Staj iş hayatının başlangıcını oluşturmaktadır. Bu nedenle, staj döneminin verimli geçmesi öğrenciye önemli katkılar sağlayacaktır.

Staj süresince, stajyer öğrenci ile çok iyi ilgilenen, muhasebe alanında bilgi ve tecrübelerini aktaran, öğrenciye mezun olduğunda istihdam olanağı sağlayan işletmeler bulunmaktadır. Ancak muhasebe meslek stajlarının değerlendirilmesi ile ilgili yapılan bilimsel çalışmalar ve muhasebe staj koordinatörlüğüm süresince edinilmiş olunan bilgi ve deneyimler, işletmelerde yapılan stajlarda önemli sorunların olduğunu göstermektedir.

Karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri aşağıdaki şekilde açıklanabilir.

- Öğrencilerin, stajın sadece okuldan mezun olmak için gerekli bir formalite olduğunu düşünmeleri, stajdan sağlanacak faydayı azaltmaktadır. Bu nedenle staj öncesi, öğrencilerin stajın önemi ve gerekliliği konusunda bilgilendirilmesi, staj döneminin verimli geçmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Bu konuda öğretim elemanlarına büyük sorumluluklar düşmektedir.
- Eğitim gördüğü alanı bilinçli olarak seçmiş olan ve mesleğini seven öğrenciler staj dönemini daha etkin ve verimli geçirmektedirler (Mankan, 2015: 741). Öğrencilerin istekli olması, staj yeri yetkilisinin öğrenciye olan güvenini arttırmaktadır.
- Öğrenciye uygun işletmenin bulunamamasından dolayı, staj yapılan işletme öğrenciye fayda sağlamamaktadır (Erol, 2004: 139). Meslekleri alanında tecrübe kazanmak için, öğrenciler mutlaka alanları ile ilgili işletmelerde ve departmanlarda staj yapmalıdırlar.
- İşletme stajının 30 iş günü yapılması çok önemlidir. Ancak, öğrenci staja gitmediğinde bu durumu önemsemeyen işletmeler bulunmaktadır. İşletmeler bu konuda daha dikkatli davranmalı ve stajyer öğretim elemanı tarafından denetlenmelidir.
- Staj yapılan işletmede işlerin yoğun olması, stajyere geçici eleman gözüyle bakılması, stajyerin bir yük olarak görülmesi ve önemsenmemesi staj döneminin verimli geçmesinde önemli bir engeldir (Karacan ve Karacan, 2004: 178) . Oysaki stajyer öğrenciler geleceğin meslek elemanıdır. Bu nedenle, muhasebe mesleği ile ilgili işleri ne kadar iyi öğrenirlerse, gelecekte topluma çok daha fazla fayda sağlayacaklardır.
- Öğrencilerin yakındıkları önemli konulardan birisi, staj döneminde mesleki gelişimlerini arttıracak işlerin yaptırılmamasıdır. Dışarı işlerinin yaptırılması, sürekli fotokopi çektirilmesi ve dosyalama yaptırılması, temizlik işlerinin yaptırılması öğrenciye hiçbir fayda sağlamayacaktır. Yapılması gereken stajyere güvenilmesi ve mesleği ile ilgili bilgilerin kazandırılmasıdır.
- İşletmeler, öğrencilere işletmelerinde staj olanağı sağlayarak staj süresince gözlemleyip, işin gerektirdiği özelliklerle stajyerin niteliklerini karşılaştırarak uygun elemanı işe alma olanağına sahip olacaklardır. İşletmeler açısından bu yöntem işe alma maliyeti en düşük ve zaman olarak da kısa sürede eleman tedariki sağlayan bir yöntem olmaktadır (Acar ve Tuğay, 2007: 2).
- Öğrenciler genellikle mali müşavirlik bürolarında staj yapmaktadırlar. Çünkü staja kabul edilme şansı daha yüksektir. Özel ve kamu sektörüne bağlı işletmelere kabul edilme olasılığı ise daha düşüktür. Üniversite-sanayi işbirliği sağlanırsa, bu sorun önemli ölçüde giderilecektir.
- Staj yapan öğrenciler öğretim elemanı tarafından denetlenmemektedir. Staja giden öğrencilerin mutlaka yerinde ve zamanında denetlenmesi gerekir. Denetim yapan öğretim elemanının harcamalarının karşılanması için "mesleki eğitim fonunun" oluşturulması gereklidir (Erol, 2004: 140, 142). Öğrenci, ikamet ettiği yerde staj yapmak istemektedir. Bu durum denetimi daha da zorlaştırmaktadır.
- Staj yapılacak işletmede stajyerlerden sorumlu eğitici personel bulunması öğrenciyi motive edecek ve staj dönemi daha verimli geçecektir.
- Yemek, yol parası, servis gibi olanaklar öğrenciye sağlanmalıdır. Aksi takdirde kısıtlı bütçeye sahip öğrenci staj döneminde sıkıntılar yaşayacaktır.
- Teori ile uygulama bütünlüğü tam olarak sağlanamamaktadır. Üniversite müfredat programları yeniden gözden geçirilmeli ve derslerde pratiğe yönelik uygulamalara da ağırlık verilmelidir Bunun için üniversite-sanayi işbirliğinin mutlaka kurulması gerekir (Erol, 2004: 141, 142).

SONUÇ

Meslek Yüksekokullarında yer alan Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programlarında okuyan öğrenciler için staj, mesleki gelişimde ve iş ortamını tanımada önemli katkılar sağlamaktadır. Staj öncesi, öğrencilerin stajın önemi ve gerekliliği konusunda bilgilendirilmesi, staj döneminin verimli geçmesi açısından büyük önem taşımaktadır.

Staj yapılan işletmede işlerin yoğun olması, stajyere geçici eleman gözüyle bakılması gibi sebepler staj döneminin verimli geçmesinde önemli bir engeldir. Stajyer öğrenciler geleceğin meslek elemanı oldukları için, staj döneminde kazanacakları mesleki deneyim çok önemlidir.

Staj yapılacak işletmede stajyerden sorumlu eğitici personel bulunmalıdır. Ayrıca stajın verimli geçmesi açısından öğrenciler öğretim elemanları tarafından denetlenmelidir. Üniversite-sanayi işbirliği sağlanırsa stajın öğrenciye ve işletmeye sağladığı katkılar daha da artacaktır.

Not: Bu çalışma 24-26 Nisan 2015 tarihlerinde Antalya’da 16 ülkenin katılımıyla düzenlenen 6th International Congress on New Trends in Education- ICONTE’ de sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

KAYNAKÇA

Acar, D., Tuğay, O. (2007), "Üniversite Sanayi İşbirliği Bağlamında Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin KOBİ’lerde Staj Olanakları: Burdur’da Bir Araştırma", Süleyman Demirel Üniversitesi, İİBF Dergisi, 12.1, s. 1-12.

Çetin, Ş. (2005), "Öğrenci Stajlarında Yararlanılan Dersler Üzerine Ampirik Bir Değerlendirme: Mersin Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu Örneği." Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi, Cilt: 16, Sayı: 2, s.153-169.

Demir, B. (2012), "Muhasebeye Yön Veren Gelişmeler ve Meslek Yüksekokullarında Verilen Muhasebe Eğitimine Yansımaları", Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, Cilt: 1, Sayı: 4, s. 109-120.

Erol, M. (2004), "Meslek Yüksekokullarında Muhasebe Eğitimi Alan Öğrencilerin Staj Uygulamasında Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri", Muhasebe ve Finansman Dergisi, 21, s.136-142.

Karacan, S., Karacan, E. (2004), "Meslek Yüksekokullarında (MYO) Yapılan Staj Uygulamalarına İlişkin Bir Araştırma: Kalite ve Verimlilik İçin İş Yerleri-MYO İşbirliğinin Gereği", Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (8) 2 : 168-184.

Mankan, E. (2015), "Mesleki Önlisans Programlarında Staj Eğitiminin Önemi: Bülent Ecevit Üniversitesi Çaycuma Meslek Yüksekokulu Örneği", Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi (ASOS), Yıl: 3, Sayı: 10, s. 734-741.

"Meslek Yüksekokulları Staj Yönergesi", <http://oidb.karabuk.edu.tr/yonerge/myo%20staj.pdf>

Otlu, F., Durmuş, A.F. ve Solak, B. (2012), "Meslek Yüksekokulları Muhasebe ve Vergi Bölümlerindeki Muhasebe Eğitimi ve Bölümün Geleceği Hakkında Bir Araştırma: Malatya Meslek Yüksekokulu Uygulaması", Muhasebe ve Finansman Dergisi, 55, s. 35-48.

Şengel, S. (2011), "Türkiye’de Muhasebe Meslek Elemanı Talebi Üzerine Bir Araştırma." Muhasebe ve Finansman Dergisi, 50, s.167-180.

Zaif, F., Ayanoğlu, Y. (2007), "Muhasebe Eğitiminde Kalitenin Arttırılmasında Ders Programlarının Önemi: Türkiye’de Bir İnceleme", İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 9.1, s.115-136.